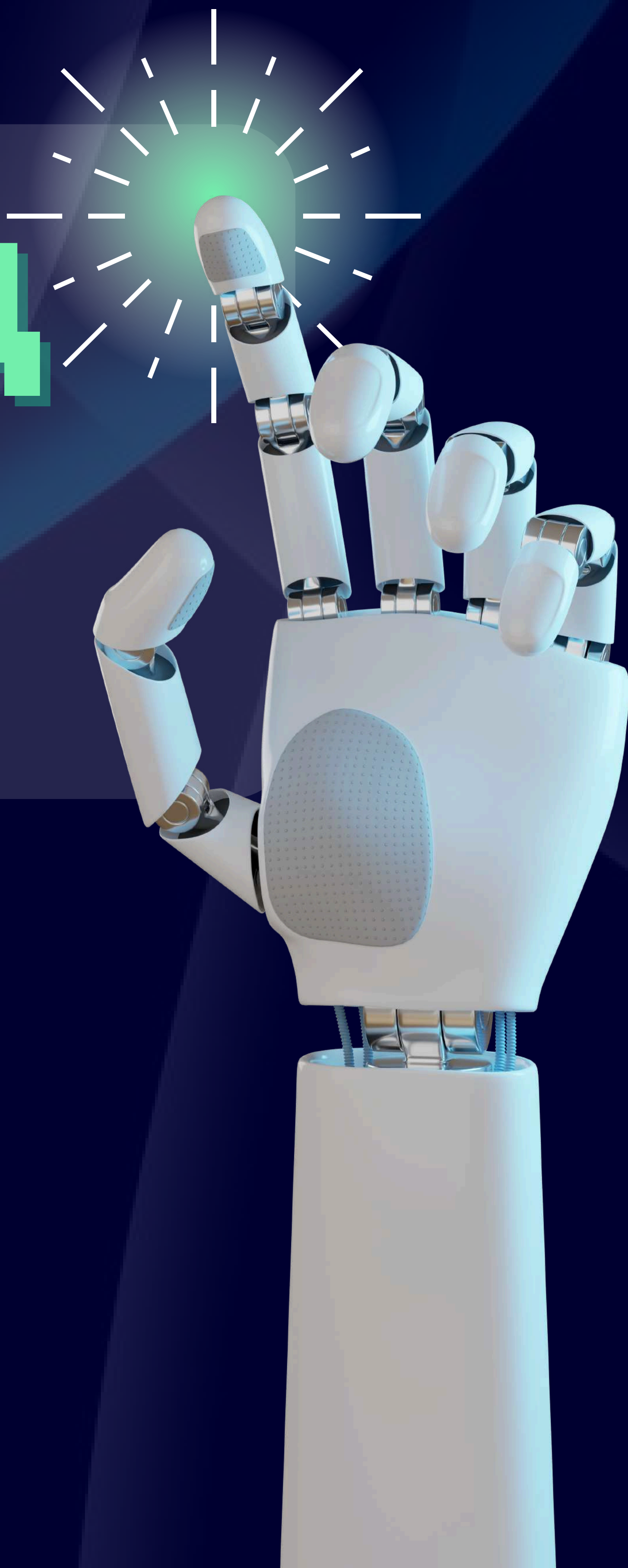

Гайд

**зі створення
академічних,
аспірантських та
студентських
стартапів**

Цей матеріал поширюється на умовах ліцензії Creative Commons. Атрибуція 4.0.

Користувач має право відтворювати, поширювати, адаптувати, перекладати та публічно виконувати контент цієї публікації, зокрема для комерційних цілей, без явно вираженої згоди, за умови посилання на УКРНОІВІ як на джерело інформації та чіткої вказівки на те, що оригінальний контент зазнав змін.

Пропонований текст цитування джерела: «Гайд зі створення академічних, аспірантських та студентських стартапів. Київ. УКРНОІВІ. 2025».

На адаптованій версії/перекладі/похідних творах не дозволяється проставляти офіційну емблему або логотип УКРНОІВІ, якщо тільки ці документи не були затверджені та перевірені на достовірність Організацією.

За дозволом необхідно звертатися до УКРНОІВІ через веб-сайт Організації. Будь-який похідний матеріал повинен містити наступне правове застереження: «УКРНОІВІ не несе будь-якої відповідальності за зміну або переклад оригінального контенту». Якщо контент, що публікується УКРНОІВІ, наприклад зображення, діаграми, торговельні марки або логотипи, належать третій особі, то вся відповідальність за отримання дозволу власника прав на цей контент належить користувачеві.

Примірник згаданої ліцензії розміщено за адресою <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Згадка тих чи інших компаній або продуктів, виготовлених певними виробниками, не означає, що УКРНОІВІ підтримує або рекомендує їх чи віддає їм перевагу над іншими аналогічними компаніями або продуктами, які не названі в публікації.

Перелік умовних позначень

- 1 ІВ – інтелектуальна власність
- 2 ОПІВ - об'єкт права інтелектуальної власності
- 3 ЗВО – заклад вищої освіти
- 4 НУ – наукова установа
- 5 ЮО – юридична особа
- 6 ФОП – фізична особа-підприємець
- 7 ЦК України – Цивільний Кодекс України
- 8 УКРНОІВІ – Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (ІР офіс)
- 9 ІР-політика - типові положення про політику в сфері інтелектуальної власності для університетів і науково дослідних установ

Зміст

Законодавство у сфері ІВ та інновацій	6
Вступ	7
Академічний стартап	9
Аспірантський/Студентський стартап	10
Індивідуальний стартап	11
Крок 1: створення ОПІВ	12
Крок 2: реєстрація ОПІВ	20
Крок 3: надання дозволу на використання або передання майнових прав ІВ	25
Крок 4: отримання винагороди	29

Законодавство у сфері інтелектуальної власності та інновацій

Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 № 3687-XII

Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 № 3688-XII

Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 № 3689-XII

Закон України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» від 05.11.1997 № 621/97-ВР

Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» від 16 червня 1999 року № 752-XIV

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 року № 3116-XII

Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР

Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 № 2658-III

Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14 вересня 2006 року № 143-V

Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-IV

Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року № 1560-XII

Законодавство у сфері інтелектуальної власності та інновацій

Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір» від 27 грудня 2001 р. N 1756

Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Правил складання і подання заявки на винахід і заявки на корисну модель від 09.09.2024 р. №23301

Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Правил складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну» від 06.08.2024 №19899

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 р. № 72.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер» від 4 грудня 2019 р. №1030

Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності від 23 грудня 2004 р. № 1716

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» від 23 грудня 2004 р. № 1716

Вступ

Провідні заклади вищої освіти у своїх стратегіях приділяють значну увагу підтримці діяльності, спрямованої на розвиток трансферу технологій, інноваційної діяльності здобувачів освіти, інноваційної та підприємницької діяльності професорсько-викладацького складу, сприяння співробітництва з бізнесом, участі в проєктах тощо.

Взірцем продуктивності серед світових лідерів дослідницьких університетів вважаються Массачусетський, Стенфордський, Гарвардський, Пенсільванський та інші. Їхні показники свідчать про колосальну кількість створених академічних, аспірантських та студентських стартапів, а також зареєстрованих компаній, які з кожним роком зростають та масштабуються.

Згідно з даними PitchBook Universities за 2012-2022 рр. кількість створених стартап-компаній в цих університетах становить:

- Стенфордський університет - 1271;
- Гарвардський університет - 1061;
- Пенсільванський університет - 952;
- Массачусетський технологічний інститут - 943;
- Мічиганський університет - 745.

Міжнародний досвід є вдалим прикладом і може слугувати своєрідним заохоченням для розвитку та розбудови дієвого механізму створення та розвитку стартапів в університетах України.

Через недостатню обізнаність здобувачів освіти, дослідників, винахідників, вчених, а також самих університетів та наукових установ щодо можливих способів та алгоритмів комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема щодо створення академічних, аспірантських та студентських стартапів, кількість зареєстрованих стартап-компаній закладами вищої освіти та науковими установами України є низькою.

Важливо зауважити, що саме академічні, аспірантські та студентські стартапи можуть стати потужним інструментом розбудови ефективної інноваційної екосистеми, оскільки саме заклади вищої освіти та наукові установи є осередками зародження інновацій.

У зв'язку із вищевикладеним, пропонуємо розглянути особливості та алгоритми створення й підтримки академічних, аспірантських і студентських стартапів як способу комерціалізації та розпорядження майновими правами ОПІВ.

Варіанти стартапів

Академічний стартап

створюється працівником
ЗВО/НУ

Аспірантський / Студентський стартап

створюється здобувачем
освіти **із** використання
ресурсів/матеріально-
технічної бази ЗВО/НУ

Індивідуальний стартап

створюється здобувачем
освіти **без** використання
ресурсів/матеріально-
технічної бази ЗВО/НУ

Академічний стартап

Академічний стартап створюється працівником ЗВО/НУ

Крок 1

Працівник ЗВО/НУ створює ОПІВ

Згідно з чинним законодавством, ОПІВ, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, вважається **службовим**.

Крок 2

ЗВО/НУ реєструє ОПІВ та отримує охоронний документ (патент/свідоцтво)

Згідно з ЦК України майнові права на **службовий ОПІВ** належать роботодавцю і працівнику **спільно**, якщо інше не встановлено договором або законами.

Відсоткове співвідношення розподілу майнових прав між працівником та роботодавцем залежить від ІР політики ЗВО/НУ (додатково див. розроблені УКРНОІВІ «Методичні рекомендації щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України»), що обумовлюється трудовим договором, посадовими обов'язками, трудовою функцією (наприклад, може бути **50%/50%** або **70%/30%** тощо).

Згідно з Законом України «Про авторське право та суміжні права» майнові права на службовий твір належать роботодавцю. ЗВО/НУ реєструє ОПІВ і виплачує працівнику винагороду.

Крок 3

ЗВО/НУ надає дозвіл на використання ОПІВ або передає майнові права ІВ працівнику ЗВО/НУ шляхом:

- укладання ліцензійного договору;
- укладання договору про передання майнових прав ІВ.

ЗВО/НУ може надати дозвіл на використання ОПІВ або передати майнові права інтелектуальної власності працівнику ЗВО/НУ:

- як фізичній особі;
- як суб'єкту господарювання (ФОП/ЮО).

Крок 4

ЗВО/НУ отримує винагороду у вигляді:

- роялті;
- паушального платежу;
- комбінованого платежу.

Аспірантський / Студентський стартап

Аспірантський / Студентський стартап створюється здобувачем освіти із використанням ресурсів/матеріально-технічної бази ЗВО/НУ

Крок 1

Здобувач освіти створює ОПІВ з істотним використанням ресурсів або матеріально-технічної бази ЗВО/НУ

Крок 2

ЗВО/НУ реєструє ОПІВ та отримує охоронний документ (патент/свідоцтво)

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ, майнові права на ОПІВ, який створений здобувачем освіти **з істотним використанням ресурсів або матеріально-технічної бази ЗВО/НУ**, належать такому ЗВО/НУ.

Істотним використанням ресурсів вважається систематичне (2 або більше разів) використання матеріально-технічного обладнання та/або систематичне залучення навчально-допоміжного персоналу ЗВО/НУ до створення ОПІВ.

Використання бібліотек, репозитаріїв, інших інформаційних ресурсів та ліцензійного програмного забезпечення не може бути визнано істотним використанням ресурсів.

Крок 3

ЗВО/НУ надає дозвіл на використання ОПІВ або передає майнові права ІВ здобувачу освіти шляхом:

- укладання ліцензійного договору;
- укладання договору про передання майнових прав ІВ.

ЗВО/НУ може надати дозвіл на використання ОПІВ або передати майнові права на об'єкти ІВ здобувачу освіти як *фізичній особі* або як суб'єкту господарювання, створеному цим здобувачем освіти (ФОП/ЮО).

Крок 4

ЗВО/НУ отримує винагороду у вигляді:

- роялті;
- паушального платежу;
- комбінованого платежу.

Індивідуальний стартап

Індивідуальний стартап створюється **здобувачем освіти без використання ресурсів/матеріально-технічної бази ЗВО/НУ**

Крок 1

Здобувач освіти створює ОПІВ без використання ресурсів або матеріально-технічної бази ЗВО/НУ

ЗВО/НУ може підтримувати індивідуальні стартапи шляхом:

- виявлення потенційних розробок здобувачів освіти;
- проведення інкубаційних та акселераційних програм;
- організації коворкінгу, забезпечення консалтингу;
- сприяння просуванню та залученню інвестицій тощо.

Крок 2

Здобувач освіти реєструє ОПІВ та отримує охоронний документ (патент/свідоцтво)

Згідно з ЦКУ та іншими спеціальними законами в сфері інтелектуальної власності особисті немайнові права та майнові права належать здобувачу освіти, інтелектуальною, творчою працею якого створено такий об'єкт.

Крок 3

Здобувач освіти створює суб'єкт господарювання (ФОП/ЮО)

Крок 4

ЗВО/НУ отримує переваги у вигляді:

- підвищення соціально-економічної значимості;
- зростання престижу тощо.

Крок 1: створення ОПІВ

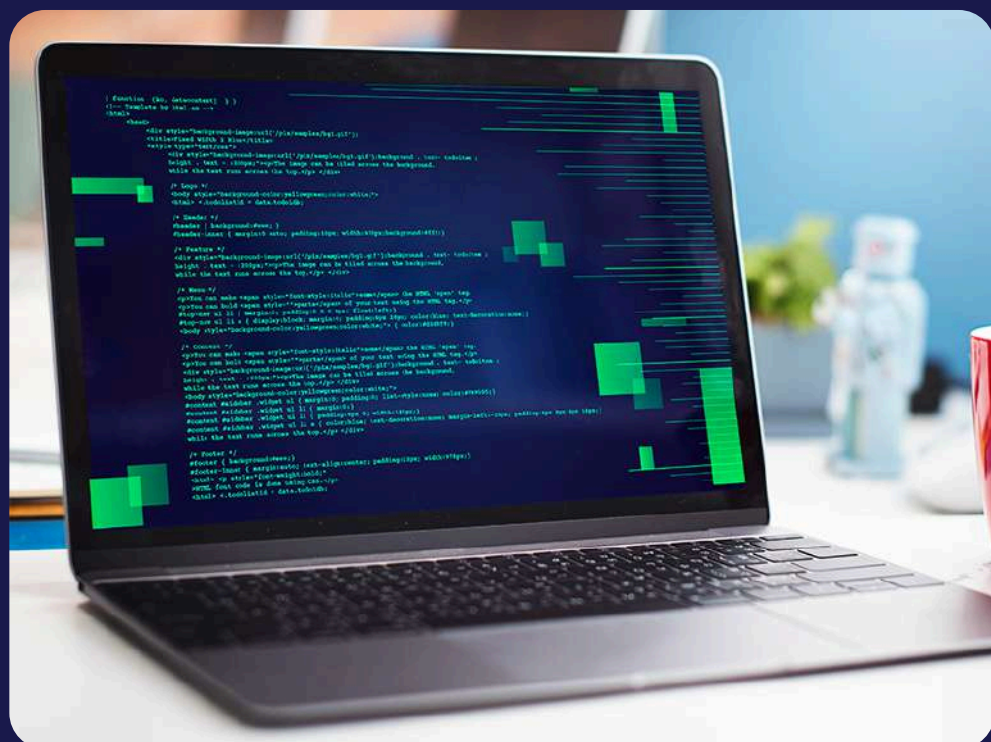
Перелік об'єктів права інтелектуальної власності, які формують інноваційний портфель стартапу:

- Винахід;
- Корисна модель;
- Промисловий зразок;
- Компонування напівпровідникових виробів;
- Сорти рослин;
- Оригінальні авторські фотографії;
- Ілюстрації;
- Комп'ютерна програма;
- Бази даних;
- Рекламні ролики;
- Макети;
- Публікації в блозі тощо.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Комп'ютерна програма, бази даних, оригінальні авторські фотографії, ілюстрації, рекламні ролики, макети, публікації в блозі тощо, охороняються авторським правом та суміжними правами.

Охорона поширюється лише на форму вираження об'єктів авторського права. Охороні підлягають усі оригінальні твори - оприлюднені та неоприлюднені, завершені та незавершені, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, а також способу вираження.

Охорона не поширюється на технології створення та вираження твору, на ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони у творі виражені, описані, пояснені, проілюстровані.

Приклад ОПІВ, який охороняється авторським правом - комп'ютерна програма.
(джерело: <https://click.ua/news/yak-vibrati-noutbuk-dlya-programuvannya>).

Крок 1: створення ОПІВ

Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми (письмової, речової, електронної (цифрової) тощо).

Реєстрація авторського права **не обов'язкова** та здійснюється лише за бажанням автора.

Охоронний документ – свідоцтво, яке видається на підставі рішення про державну реєстрацію авторського права на твір.

Строк чинності майнових авторських прав – **протягом життя автора та 70 років після його смерті**.

ВИНАХІД (КОРИСНА МОДЕЛЬ)

Якщо інноваційне рішення має технічний (технологічний) характер його слід охороняти як винахід або корисну модель.

Винахід (корисна модель) – це результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що не суперечить публічному порядку, загальновизнаним принципам моралі та відповідає умовам патентоздатності.

Винахід відповідає умовам патентоздатності, якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним.

Корисна модель відповідає умовам патентоздатності, якщо вона є новою і промислово придатною.

Приклад винаходу - гелікоптер імені Ігоря Сікорського

(джерело: https://espreso.tv/article/2015/07/24/top_22_ukrayinskykh_vynakhody___bez_yakych_by_ne_isnuvav_svit)

Об'єктом винаходу може бути:

- продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо);
- процес (спосіб).

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід – **20 років** від дати подання заявки.

Крок 1: створення ОПІВ

Об'єктом корисної моделі може бути:

- пристрій;
- процес (спосіб).

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на корисну модель становить **10 років** від дати подання заявки.

Охоронний документ – патент.

За кожен рік дії сплачується річний збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід (корисну модель).

Відмінністю корисної моделі від винаходу є відсутність винахідницького рівня технічного рішення.

ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

Графічна частина стартапу, зокрема: графічні елементи, зовнішній вигляд пристрою (автомобіля, телефону, настільної лампи, вентилятора і інших речей), форма пляшки або шафи, модель або фасон одягу чи взуття, макети сайту тощо, можуть бути захищені як промислові зразки.

Промисловий зразок – результат інтелектуальної, творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання.

Приклад промислового зразка - зовнішній вигляд автомобіля PORSCHE
(джерело: <https://porsche.ua/model/panamera>)

Об'єктом промислового зразка може бути зовнішній вигляд виробу або його частини, що визначається, зокрема, лініями, контурами, кольором, формою, текстурою та/або матеріалом виробу, та/або його оздобленням.

Правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить публічному порядку, загальноновизнаним принципам моралі та відповідає критеріям охороноздатності.

Крок 1: створення ОПІВ

Промисловий зразок відповідає критеріям охороноздатності, якщо є новим і має індивідуальний характер.

Промисловий зразок може одержати правову охорону як:

- зареєстрований промисловий зразок;
- незареєстрований промисловий зразок, якщо його доведено до загального відома в порядку, передбаченому Законом України «Про охорону прав на промислові зразки».

Охоронний документ на зареєстрований промисловий зразок – свідоцтво.

Приклад промислового зразка - легкий двомісний гелікоптер «ОСА»
(джерело: <https://sis.nipo.gov.ua/uk/search/detail/1361557/>)

Строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок становить **5 років** від дати подання заявки і продовжується за клопотанням власника промислового зразка на один або більше п'ятирічних строків, за умови сплати збору в порядку, встановленому Законом.

Загальний строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок не може становити більш як **25 років** від дати подання заявки.

Строк правової охорони незареєстрованого промислового зразка становить **3 роки** від дати його доведення до загального відома на території України.

ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА

Логотип стартапу може бути зареєстрований як торговельна марка.

Торговельна марка – позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб.

Крок 1: створення ОПІВ

Правова охорона надається торговельній марці, яка не суперечить публічному порядку, загальновизнаним принципам моралі та на яку не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Приклад торговельної марки - GLOVO (джерело: <https://sis.nipo.gov.ua>)

Об'єктом торговельної марки може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень.

Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори, форма товарів або їх пакування, звуки, за умови, що такі позначення придатні для відрізнення товарів або послуг одних осіб від товарів або послуг інших осіб, придатні для відображення їх у Реєстрі таким чином, що дає змогу визначити чіткий і точний обсяг правової охорони, що надається.

На реєстрацію можуть бути заявлені такі види позначень: словесні, зображувальні, тривимірні, комбіновані, звукові, позиційні, орнаментні, рухові, голографічні, мультимедійні позначення, а також колір або комбінація кольорів без окреслення контурами:

- *зображувальним* визнається позначення, що містить лише малюнки будь-якого характеру, зокрема зображення на площині живих істот, предметів, природних та інших об'єктів, а також фігури будь-яких форм, композиції ліній та фігур;
- *тривимірним* визнається позначення, що є фігурою та/або їх композицією у трьох вимірах, зокрема формою товару або його пакуванням;
- *комбінованим* визнається позначення, яке є поєднанням в одному цілісному позначенні різних за характером позначень як його елементів;
- *кольором* визнається позначення, що складається лише з одного кольору без окреслення контурами;

Крок 1: створення ОПІВ

- *комбінацією кольорів* без окреслення контурами визнається позначення, що відображає систематичне розташування комбінації кольорів в однаковий і заздалегідь установлений спосіб;
- *звуковим* позначенням визнаються музичні звуки, мелодії, зокрема у вигляді акорду, музичного твору або його фрагменту, комбінації музичних звуків, мелодій, або інші звуки чи комбінації звуків, відмінні від музичних;
- *позиційним* визнається позначення, що має визначений спосіб розміщення чи прикріплення його на товарі;
- *орнаментним* визнається позначення, яке складається лише з набору елементів, які регулярно повторюються;
- *руховим* визнається позначення, яке включає або складається з руху елементів позначення чи зміни їх місця розташування;
- *голографічним* визнається позначення, яке складається з голографічних елементів;
- *мультимедійним* визнається позначення, яке включає або складається з поєднання руху елементів позначення чи зміни їх місця розташування та звуку.

Охоронний документ – свідоцтво.

Строк дії свідоцтва становить **10 років** від дати подання заявки і продовжується за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років, за умови сплати збору.

Торговельна марка може бути визнана добре відомою в Україні Апеляційною палатою Національного органу інтелектуальної власності або судом, незалежно від того, чи вона зареєстрована.

Для добре відомої торговельної марки не встановлений строк дії. Тобто за рішенням про визнання торговельної марки добре відомою власнику торговельної марки надається безстроковий захист на весь перелік товарів та послуг.

Приклад добре відомої торговельної марки - Нова пошта (джерело: <https://ukrpatent.org/atachs/nova-poshta>)

Крок 1: створення ОПІВ

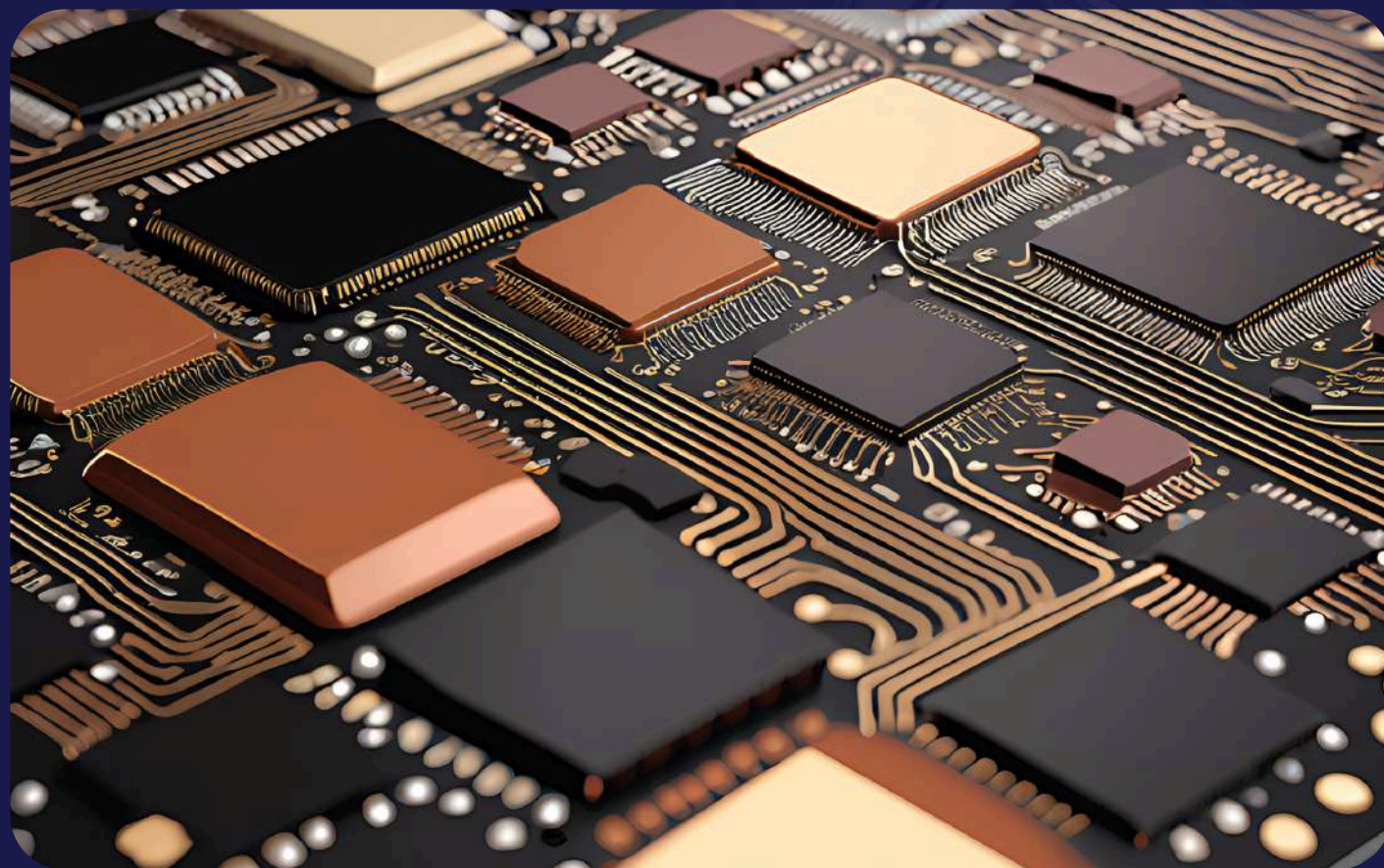
КОМПОНУВАННЯ НАПІВПРОВІДНИКОВОГО ВИРОБУ

Компонування напівпровідникового виробу - сукупність пов'язаних зображень, певним чином зафіксованих або закодованих, які становлять тривимірну конфігурацію шарів, з яких складається напівпровідниковий виріб та в яких кожне зображення містить конфігурацію або частину конфігурації напівпровідникового виробу на будь-якій стадії його виготовлення.

Компонування відповідає умовам охороноздатності, якщо воно є оригінальним.

Компонування визнається оригінальним, якщо воно не створене шляхом прямого відтворення (копіювання) іншого компонування і не було відоме у галузі мікроелектроніки до дати подання заявки або до дати першого використання компонування.

Набуття права на компонування засвідчується свідоцтвом відповідно до Закону України «Про охорону охорону прав на компонування напівпровідникових виробів».

Приклад напівпровідникового виробу згенерований штучним інтелектом

Строк дії свідоцтва становить **10 років**, що відліковуються від найбільш ранньої з таких дат:

- закінчення календарного року, в якому компонування було вперше використане на комерційній основі будь-де у світі;
- закінчення календарного року, в якому була подана належним чином оформлена заявка на реєстрацію.

Крок 1: створення ОПІВ

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ

Технічна, організаційна, комерційна та інша схожа інформація, яка використовується в стартапі, може охоронятися як комерційна таємниця, зокрема :

- ідеї, винаходи, відкриття;
- окремі формули;
- нові методи організації праці та виробництва;
- програмне забезпечення;
- описи технологічних іспитів;
- результати наукових досліджень;
- конструкторська документація, креслення, схеми, записи;
- дані про постачальників та клієнтів;
- огляди ринку, маркетингові дослідження;
- інформація про конфіденційні переговори;
- калькуляція витрат виробництва підприємства, структури цін, рівень прибутку;
- плани розвитку підприємства та його інвестицій.

Комерційна таємниця – інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Приклад компанії, яка володіє комерційною таємницею - Coca Cola (джерело: <https://ua.coca-colahellenic.com>)

Правовий режим охорони комерційної таємниці дозволяє охороняти інформацію, яка є неочевидною та недоступною для більшості осіб.

Строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю обмежується строком існування сукупності ознак комерційної таємниці.

Крок 2: реєстрація ОПІВ

Як зареєструвати авторське право на твір?

Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Реєстрація авторського права не обов'язкова та здійснюється лише за бажанням автора.

Державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, здійснюється відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» та Порядку державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір.

Перелік документів, необхідних для державної реєстрації авторського права на твір:

- заява, викладена українською мовою, що складається за встановленою формою;
- примірник твору у матеріальній формі;
- документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору (за наявності);
- документ про сплату за підготовку до державної реєстрації авторського права на твір та за оформлення та видачу свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір;
- довіреність, оформлену в установленому порядку, якщо заявка від імені суб'єкта авторського права подається довіреною особою, або копія довіреності, засвідчена відповідно до законодавства;
- документ, що засвідчує перехід у спадщину майнового права автора (якщо заявка подається спадкоємцем автора);
- додаткові документи:
 - при реєстрації авторського права на службовий твір, додатково додається документ, що підтверджує належність майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору;
 - при реєстрації авторського права на комп'ютерну програму, додатково додається настанова щодо використання програми;
 - при реєстрації авторського права на базу даних, додатково додається настанова щодо використання бази даних і опис структури бази даних;
 - при реєстрації авторського права на твори архітектури, містобудування, садово-паркового та монументального мистецтва, додатково додається анотація, яка повинна містити назву твору, його місцезнаходження (адресу), архітектурні характеристики і параметри, час і місце створення.

Заявки на державну реєстрацію подаються до УКРНОІВІ заявником або його довіреною особою в електронній або паперовій формі.

Крок 2: реєстрація ОПІВ

Як зареєструвати винахід (корисну модель)?

Особа, яка бажає одержати патент на винахід (корисну модель) і має на це право, може подати заявку на його видачу до УКРНОІВІ за адресою: 01601, м. Київ, вул. Дмитра Годзенка, 1, в електронному або паперовому вигляді.

За дорученням заявника заявку можна подати через представника в справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) або іншу довірену особу.

Заявка на винахід повинна стосуватися одного винаходу або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу).

Заявка на корисну модель повинна стосуватися однієї корисної моделі.

Заявка на реєстрацію складається українською мовою і повинна містити:

- заяву про видачу патенту на винахід (корисну модель);
- опис винаходу (корисної моделі);
- формулу винаходу (корисної моделі);
- креслення (якщо на них є посилання в описі);
- реферат.

За подання заявки сплачується збір за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності. Документ про сплату збору повинен надійти до УКРНОІВІ разом із заявкою або протягом двох місяців після дати подання заявки.

У разі подання заявки в електронній формі через одну з електронних систем УКРНОІВІ, застосовується знижка для винаходів, корисних моделей - 20% від суми збору за подання заявки.

Неприбуткові установи та організації, які є заявниками чи володільцями патенту на винахід (корисну модель), сплачують кожен збір за дії, пов'язані з охороною прав на такі об'єкти, за винятком певних зборів у розмірі:

- **12 відсотків** установленого розміру збору згідно з додатком - у разі коли зазначені особи є заявниками за заявкою на винахід чи володільцями відповідного патенту;
- **30 відсотків** установленого розміру збору згідно з додатком - у разі коли зазначені особи є заявниками за заявкою на корисну модель чи володільцями відповідного патенту.

Крок 2: реєстрація ОПІВ

Відповідно до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності у разі коли заявником чи володільцем патенту на винахід (корисну модель) є винахідник винаходу (корисної моделі) разом з неприбутковою установою чи організацією, кожен збір за дії, пов'язані з охороною прав на такі об'єкти, за винятком певних зборів, сплачується у розмірі:

- **15 відсотків** установленого розміру збору згідно з додатком - у разі коли зазначені особи є заявниками за заявкою на винахід чи володільцями відповідного патенту;
- **40 відсотків** установленого розміру збору згідно з додатком - в разі коли зазначені особи є заявниками за заявкою на корисну модель чи володільцями відповідного патенту.

Як зареєструвати промисловий зразок?

Особа, яка бажає зареєструвати промисловий зразок і має на це право, подає до УКРНОІВІ заявку. Заявка може подаватися у паперовій або електронній формі. Спосіб подання заявки обирає заявник. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу.

Заявка на реєстрацію складається українською мовою і повинна містити:

- заяву про державну реєстрацію промислового зразка;
- комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета, або малюнка), що дають повне уявлення про його зовнішній вигляд;
- опис промислового зразка;
- креслення, схему, карту (якщо необхідно).

У разі подання заявки в електронній формі через одну з електронних систем УКРНОІВІ, застосовується знижка для промислових зразків - 20% від суми збору за подання заявки.

Крок 2: реєстрація ОПІВ

Для отримання свідоцтва заявка має пройти відповідні процедури (проведення експертизи заявки тощо) відповідно до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки».

На підставі експертного висновку приймається рішення про видачу свідоцтва.

Державна реєстрація свідоцтва здійснюється за наявності документів про сплату державного мита за його видачу і збору за публікацію про видачу свідоцтва.

Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про видачу свідоцтва.

Видача свідоцтва здійснюється УКРНОІВІ у місячний строк після його державної реєстрації за умови отримання документа про сплату державного мита за його видачу.

Як зареєструвати торговельну марку?

Щоб розпочати безпосередньо процедуру реєстрації, потрібно скласти заявку та подати її до УКРНОІВІ в електронному або паперовому вигляді.

У разі подання заявки в електронній формі через одну з електронних систем УКРНОІВІ, застосовується знижка для торговельних марок - 25% від суми збору за подання заявки.

Відповідно до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та Правил складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну заявка повинна містити:

- заяву про реєстрацію торговельної марки;
- зображення позначення, що заявляється;
- перелік товарів і послуг, для яких заявник просить зареєструвати торговельну марку, згрупованих за Міжнародною класифікацією товарів і послуг для реєстрації знаків;
- інші передбачені додаткові документи, необхідні для реєстрації торговельної марки.

Крок 2: реєстрація ОПІВ

Як зареєструвати компонування напівпровідникового виробу?

Особа, яка бажає зареєструвати компонування і має на це право, подає до УКРНОІВІ заявку на реєстрацію. Заявка на реєстрацію компонування може бути подана двома і більше особами.

Заявка може подаватися у паперовій або електронній формі. Спосіб подання заявки обирає заявник.

Заявка на реєстрацію компонування повинна стосуватися тільки одного компонування.

Заявка на реєстрацію складається українською мовою і повинна містити:

- заяву про реєстрацію компонування;
- матеріали, що ідентифікують компонування.

У разі подання заявки в електронній формі через одну з електронних систем УКРНОІВІ, застосовується знижка для компонувань напівпровідникових виробів - 20% від суми збору за подання заявки.

Заяви для набуття правової охорони на вищезазначені ОПІВ можна надсилати через систему електронного подання УКРНОІВІ.

Для того, щоб мати змогу подавати заявки на ОПІВ в електронному вигляді, необхідно:

- отримати електронний цифровий підпис;
- інсталювати та налаштувати програмний засіб для накладання електронного цифрового підпису;
- зареєструватися в системі електронного подання УКРНОІВІ <http://base.uipv.org/efiling/register.php>.

Крок 3: надання дозволу на використання ОПІВ або передання майнових прав ІВ

Відповідно до ст. 1107 ЦКУ розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів:

- ☐ ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- ☐ ліцензійний договір;
- ☐ договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- ☐ договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;
- ☐ інший правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності

За договором про передання майнових прав інтелектуальної власності одна сторона (особа, що є суб'єктом майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах.

Предметом договору про передання майнових прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладання договору.

Умови договору про передання майнових прав інтелектуальної власності на інший строк, ніж визначено законом, або що погіршують становище творця відповідного об'єкта або його спадкоємців порівняно із становищем, передбаченим Цивільним кодексом України та іншими законами, чи обмежують право творця на створення інших об'єктів, є нікчемними.

Укладення договору про передання майнових прав інтелектуальної власності не впливає на ліцензійні договори, які було укладено раніше.

Майнові права інтелектуальної власності, набуття яких відповідно до положень Цивільного кодексу України та інших спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності пов'язується із їх державною реєстрацією, переходять до набувача за договором про передання майнових прав інтелектуальної власності з моменту такої державної реєстрації.

Крок 3: надання дозволу на використання ОПІВ або передання майнових прав ІВ

За законодавством не встановлюється обов'язкова плата за передачу прав, однак в більшості випадків такий договір є відплатним. Враховуючи такі обставини, краще розглянути іншу договірну конструкцію, оскільки неможливо передбачити потенційну вартість ОПІВ, і ЗВО/НУ можуть втратити дохід від подальшої реалізації проєкту.

Ліцензійний договір

За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором.

У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір.

Ліцензія - це дозвіл на використання будь-якого об'єкта права інтелектуальної власності.

Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), може надати іншій особі (ліцензіату) дозвіл на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності).

Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного договору.

Ліцензія може бути виключною, одиничною, невиключною, а також іншого виду, що не суперечить закону.

Крок 3: надання дозволу на використання ОПІВ або передання майнових прав ІВ

Виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері.

Наприклад, автор надає одному ліцензіату виключне право на використання твору в сфері музики чи архітектури, при цьому втрачає можливість самостійно його використовувати.

Одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері.

Наприклад, автор може надати одиничну ліцензію видавництву на продаж своєї книги, залишаючи за особою таке ж право.

Невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері.

На практиці невиключна ліцензія є найбільш розповсюдженою серед інших видів ліцензій, що дозволяє зберегти оптимальний баланс між правами ліцензіата та ліцензіара та є практичною у використанні. Наприклад, використання музики, софту, фото та відео.

Укладання ліцензійного договору є найбільш вдалим варіантом, який надає можливість:

- обрати вид ліцензії (невиключна, одинична, виключна);
- включити в ліцензійному договорі істотні умови (сфера використання ОПІВ, розмір, порядок і строки плати за використання ОПІВ), а також інші умови, які сторони вважають за доцільне передбачити у договорі.

Крок 3: надання дозволу на використання ОПІВ або передання майнових прав ІВ

Працівникам ЗВО та здобувачам освіти, які мають намір започаткувати власну справу рекомендуємо обрати відповідну організаційно-правову форму передбачену законодавством:

- 1.ФОП
2. Господарське товариство.

До господарських товариств належать: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства.

На сьогоднішній день найбільш поширена форма господарського товариства для функціонування стартапу в Україні – це товариство з обмеженою відповідальністю.

Переваги ТОВ:

- обов'язкова вимога формування статутного капіталу (це можуть бути гроші або їх еквівалент у іншій формі, що передаються підприємству у вигляді внесків засновників для забезпечення господарської діяльності, а також як сплату його учасниками одержуваних ними майнових прав), однак його розмір визначається за домовленістю засновників;
- зручність у набутті і відчуженні бізнесу, залученні інвестицій тощо.
- спрощена система управління товариством;
- учасники несуть відповідальність тільки в межах своїх вкладів до статутного капіталу.

Відповідно до законодавства, стартап може бути зареєстрований і як фізична особа – підприємець, що дозволяє скористатися перевагами спрощеної реєстраційної процедури та обрати найбільш вигідну систему оподаткування.

Перевагами ФОП є:

- проста та швидка процедура реєстрації;
- короткий перелік документів, необхідних для державної реєстрації фізичної особи-підприємця;
- можливість застосування спрощеної системи оподаткування;
- мала кількість підстав для відмови у державній реєстрації;
- проста процедура ліквідації суб'єкта господарювання.

ФОП чудово підходить на початкових етапах роботи компанії задля зменшення витрат.

Крок 4: отримання винагороди

Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності

Важливою умовою договору є визначення умов про виплату винагороди за отримані права.

У законодавстві не встановлено обов'язковості виплати винагороди. У зв'язку з цим, якщо сторони не зазначають про ціну договору, умови та порядок виплати винагороди, договір буде вважатись безоплатним і в такому випадку авторіві або його правонаступнику буде важко довести, що сторони домовлялись про укладання оплатного договору. Отже, при укладанні договору про передання майнових прав інтелектуальної власності слід обов'язково передбачити ціну.

Розмір винагороди визначається на підставі договору з урахуванням оцінки вартості ОПІВ.

Оцінка майна та майнових прав в Україні регламентується Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» та здійснюється у відповідності до національних стандартів.

Оцінка прав на об'єкти інтелектуальної власності – це процес визначення вартості прав на результат інтелектуальної, творчої діяльності, виражений в конкретному ОПІВ, за встановленою процедурою на певну дату.

Оцінці підлягають наступні об'єкти інтелектуальної власності:

- літературні і художні твори та інші об'єкти авторського права;
- винаходи;
- корисні моделі;
- промислові зразки;
- торговельні марки;
- комп'ютерні програми компонування;
- напівпровідникових виробів;
- комерційні (фірмові) найменування, комерційні таємниці;
- ноу-хау;
- географічні зазначення, інші об'єкти, що згідно із законодавством належать до об'єктів права інтелектуальної власності.

Крок 4: отримання винагороди

Оцінка прав на об'єкти ІВ проводиться для таких цілей:

- постановка об'єкти ІВ в якості нематеріального активу на бухгалтерський облік з метою збільшення фінансової бази для оновлення основних фондів за рахунок амортизації нематеріальних активів;
- переоцінка прав на об'єкти ІВ для визначення ринкової вартості та цінності цього активу на визначену дату;
- внесення об'єкти ІВ до статутного капіталу підприємства;
- визначення вартості прав на об'єкти ІВ при укладанні договорів щодо розпорядження майновими правами на об'єкти ІВ (ліцензійних договорів, договорів купівлі – продажу, договорів франшизи тощо) з метою отримання додаткових доходів і визначення подальшої стратегії комерціалізації об'єкти ІВ;
- **визначення розміру платежів (паушального або роялті) за використання об'єкти ІВ при укладанні договорів;**
- визначення майнових часток (паїв) учасників та засновників підприємства, що приходяться на об'єкти ІВ здійснення купівлі-продажу цих часток;
- створення, реорганізація, банкрутство, ліквідація, приватизація підприємства, яке володіє правами на об'єкти ІВ;
- визначення розміру авторської винагороди; дарування і спадкування прав на об'єкти ІВ.

Ліцензійний договір

Ліцензіат сплачує правовласнику охоронного документу винагороду (ліцензійний платіж), розмір та строки перерахувань яких регулюється договором.

Ліцензійний платіж — плата за надання прав на використання ОПІВ, що є предметом ліцензійного договору.

До ліцензійних платежів належать:

- » паушальний платіж;
- » роялті;
- » комбінований платіж.

Крок 4: отримання винагороди

Паушальний платіж

Паушальний платіж — одноразовий платіж, який становить фіксовану суму і не залежить від обсягів виробництва (продажу) продукції (товарів, робіт, послуг) з використанням об'єкта права інтелектуальної власності.

Роялті

Роялті — ліцензійний платіж у вигляді сум, які виплачуються періодично, залежно від обсягів виробництва або реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з використанням об'єкта права інтелектуальної власності.

Комбінований платіж

Комбінований платіж — ліцензійний платіж, що включає роялті та паушальний платіж.

При визначенні розміру винагороди, яку має право отримати автор, слід враховувати, що на законодавчому рівні закріплені мінімальні ставки авторської винагороди. Визначення розміру мінімальних ставок в першу чергу спрямовано на забезпечення інтересів авторів та є гарантією отримання ними виплат.

Мінімальні ставки авторської винагороди за певні види використання творів регулює Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 р. № 72.

Мінімальні ставки винагороди авторам технологій встановлені у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер» від 4 грудня 2019 р. №1030, і вони становлять:

- у разі укладення ліцензійного договору на використання технології, її складових - не менш як 20 відсотків паушальних та періодичних платежів (роялті), що отримані за договором;
- у разі укладення договору про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності на технологію, її складові - не менш як 20 відсотків отриманого доходу.

Крок 4: отримання винагороди

- у разі укладення договору про трансфер технології, в якому містяться елементи різних договорів (змішаний договір), - не менш як 20 відсотків передбачених у договорі ліцензійних платежів за використання технології, її складових.

ЗВО/НУ виплачують винагороду особам, які здійснюють трансфер технологій та/або їх складових, у розмірі не менш як 2 відсотки доходу, отриманого на підставі договору про трансфер технологій (мінімальна ставка винагороди особам, які здійснюють трансфер технологій).

Особами, які здійснюють трансфер технологій та/або їх складових, є:

- працівники підприємств, наукових установ, організацій або закладів вищої освіти, на яких покладено функції із здійснення трансферу технологій та/або їх складових;
- суб'єкти господарювання, які уклали договір про інформаційно-консультаційне супроводження трансферу технологій та/або їх складових.

У разі, коли технологія містить кілька складових, порядок розподілу винагороди визначається на підставі договору пропорційно до внеску кожного з авторів у створення окремих складових технології, а у разі його відсутності - на підставі колективного договору, що укладається в ЗВО/НУ, з урахуванням творчого вкладу авторів у їх створення.

Якщо в колективному договорі відсутнє положення про розподіл винагороди між авторами складових технології, отримана винагорода розподіляється між ними порівну.

Крок 4: отримання винагороди

ЗВО/НУ використовує кошти від надання дозволу на використання або передання майнових прав ІВ, в тому числі отримані у вигляді роялті, паушального платежу, комбінованого платежу, за такими напрямками:

» розвиток інноваційної діяльності та трансферу технологій, а саме:

- проведення патентних, патентно-кон'юнктурних, маркетингових досліджень;
- проведення технологічного та економічного аудиту, проведення оцінки науково-технічного рівня технологій та/або їх складових як об'єкта комерціалізації;
- забезпечення доступу до пошукових баз даних з патентною, ліцензійною та економічною інформацією;
- підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців з питань інтелектуальної власності та трансферу технологій, а також забезпечення участі співробітників, до функціональних обов'язків яких належить трансфер технологій та/або їх складових, у тренінгах та семінарах з цих питань;
- організація просування технологій та/або їх складових на ринок шляхом їх демонстрації на виставкових заходах, здійснення їх рекламування за допомогою Інтернету, соціальних мереж, радіо, телебачення;
- закупівля інструментів, обладнання та устаткування, необхідних для проведення тестування, прототипування, проведення експериментальних досліджень, створення та випробування дослідних зразків, виготовлення моделей;
- проведення тестування, прототипування, експериментальних досліджень, виготовлення моделі або дослідного зразка та здійснення їх випробування, сертифікації; набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності;
- створення та забезпечення функціонування інноваційних структур, створених організацією-розробником (інноваційні бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, стартап-школи, центри трансферу технологій, коворкінги, хаби);
- забезпечення створення та функціонування стартапів, створених шляхом ліцензування організацією-розробником (навчання, менторство, інкубаційні програми, надання у користування інноваційного простору (приміщень інноваційних структур), пошук інвесторів, розроблення бізнес-плану та фінансової моделі);

» виплата винагороди авторам технологій та/або їх складових;

» виплата винагороди особам, що здійснюють трансфер технологій та/або їх складових

Контакти

Для отримання додаткової інформації звертайтеся до УКРНОІВІ (ІР офісу):

01601, Україна, м. Київ, вул. Дмитра Годзенка, 1

+380 (44) 494-05-51, +380 (44) 494-05-50, +380 (44) 209-27-06

office@nipo.gov.ua

понеділок – п'ятниця з 8:30 до 17:15.

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

IP & I HUB

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій